

w którym ludzie posiadający władzę wykorzystują ją nie dla dobra wspólnego, lecz dla własnych interesów, które nie dostrzega wyzwalającej mocy Ewangelii.

Wobec tego rodzaju problemów, opisana w książce historia rozwoju *Arki* niesie pozytywną odpowiedź w duchu ewangelicznych Błogosławieństw, zwłaszcza błogosławieństwa ubogich, których Jean Vanier rozpoznał w upośledzonych umysłowo i fizycznie. Historia *Arki* ukazuje, zgodnie z ewangelicznym paradoksem, że to właśnie ubodzy tego świata są jego błogosławieństwem, o ile tylko ów świat potrafi ich przyjąć.

Marek Cul OP

Richard J. F o s t e r & Gayle D. B e e b e, *Longing for God. Seven Paths of Christian Devotion*, Downers Grove, IL: Inter Varsity Press 2009, ss. 349 (*W tęsknocie za Bogiem. Siedem dróg chrześcijańskiej pobożności*).

Autor, Gayle Beebe, szczęśliwy, że dzięki kilku ludziom (m.in. Richardowi Fosterowi) spotkał na swojej drodze życia Boga, postanowił podzielić się tym doświadczeniem i w obliczu wielu egzystencjalno-filozoficznych pytań, które przez lata zadawali mu znajomi i przyjaciele, odpowiedzieć, ukazując praktyczne drogi duchowości chrześcijańskiej. Są to w rzeczywistości wykłady obydwu autorów: Richarda Fostera i Gayle Beebe, jakie dali po raz pierwszy na Uniwersytecie Południowej Karoliny w 1992 r., które z czasem przygotowali do formy obecnej książki (s. 9-10).

Autorom przyświecały dwa cele: chcieli pokazać siedem dróg dogłębnego doświadczenia Boga na przestrzeni wieków chrześcijaństwa, by w ten sposób pobudzić i pomóc innym zrozumieć potrzebę głębszej i zażyłej relacji z Bogiem oraz różne sposoby jej realizacji. Drogę wytyczali poszczególni świątobliwi mężowie i niewiasty: klasycy, czasami kilku z nich, którzy jej zakosztowali i pierwsi wyznaczyli jej szlaki. Drogę jest wiele, jak wiele jest sposobów doświadczenia Boga, choć w ostateczności wszystkie one, wcześniej czy później, mogą być udziałem tego samego życia (s. 11-15). One też wyznaczyły kryterium podziału całej książki na siedem rozdziałów, omawiając życie duchowe, jako:

– prawidłowe uporządkowanie naszej miłości do Boga, w mniemaniu autorów szlak reprezentowany przez: Orygenesę (w poszukiwaniu wiecznej wspólnoty z Bogiem), Augustyna z Hippony (w miłowaniu Boga całym ciałem, umysłem i sercem), Bernarda z Clairvaux (w pragnieniu Boga i osiągnięciu czystej miłości) i Błażeja Pascala (w prawidłowym uporządkowaniu ciała, umysłu i serca); rozważania te wyznaczyły treść pierwszego rozdziału;

– podróż, według autorów szlak reprezentowany przez: Ewagriusza z Pontu (droga od śmiertelnych myśli do Bożych cnót), Jerzego Herberta (splatanie życia w sensowną

całość), Jana Bunyana (szlak pielgrzymi do Boga), Tomasza Mertona (znalezienie naszego domu z Bogiem); rozważania te wyznaczyły treść drugiego rozdziału;

– odzyskiwanie wiedzy Boga zagubionej po upadku, szlak reprezentowany przez: Tomasza z Akwinu (nauczanie miłowania i stosunkowo pełnego poznania Boga), Marcina Lutra (wzrastanie w wolności Boskiej miłości) i Jana Kalwina (znajomość Boga i samego siebie); rozważania te wyznaczyły treść trzeciego rozdziału;

– zażyłość z Jezusem Chrystusem, droga reprezentowana przez: Franciszka z Asyżu (świat jako nasz klasztor), św. Bonawentury (pełnia życia w Chrystusie), Tamasa a Kempis (imitacja Chrystusa) i Ignacego z Loyoli (prowadzenie przez tajemnice Chrystusa); rozważania te wyznaczyły treść czwartego rozdziału;

– prawidłowe uporządkowanie naszych doświadczeń Boga, ścieżka ukształtowana przez: Juliannę Norwich (objęci dobrocią Boga), Jerzego Foxa (nauka kroczenia w świetle Chrystusa), Jana Wesleya (rola naszego doświadczenia religijnego w poznaniu Boga) i Fryderyka Schleiermachera (usensować nasze doświadczenie Boga); rozważania te wyznaczyły treść piątego rozdziału;

– akcja i kontemplacja, droga utorowana przez Jana Kasjana (zachowanie równowagi życia aktywnego i kontemplacji), Benedykt z Nursji (nauka życia poprzez *Regułę*) i Grzegorz Wielki (kontemplacyjny sposób aktywnego życia); rozważania te wyznaczyły treść szóstego rozdziału;

– Boży wzrost, szlak utorowany przez: Pseudo-Dionizego (miłowanie Boga w potrójny sposób), autora *Obłoku niewiedzy* (ostre strzałki tęskniącej miłości), Teresę z Avila (wejść do mieszkania Chrystusa), Jana od Krzyża (oświecić ciemną noc wiary); rozważania te wyznaczyły treść ostatniego rozdziału prezentowanej książki.

Pozycję kończą wnioski, trzy apendyksy, podziękowanie oraz spis treści. Autorzy raz jeszcze podkreślają, że wszystkie wymienione ścieżki duchowe prowadzące do Boga nie są wyłączne i można je doświadczyć w swoim życiu w zależności od sytuacji i warunków. W rzeczywistości nie jest ważne, którą z nich obierzemy, istotne jest, by podążać w naszym poszukiwaniu Boga korzystając z bogatego doświadczenia poprzednich pokoleń. Książka, oprócz bogactwa wiedzy na temat duchowości chrześcijańskiej, wydaje się być praktycznym przewodnikiem po duchowych ścieżkach podając współczesnemu, nieraz zagubionemu i sfrustrowanemu człowiekowi, konkretne formy zbliżania się do Boga. Pomagają w tym specjalne paragrafy kończące każdą omawianą ścieżkę, a nawet każdą omawianą osobę, pt. *Reflecting i responding (Rozważając i odpowiadając)*. W ten sposób można znaleźć konkretne wskazówki i formy pójścia daną drogą we współczesnej rzeczywistości.

Dodatkowym atutem książki są apendyksy zawierające: (1) pre-chrześcijańskie wpływy na naszą duchowość (stoicyzm, platonizm, arystotelizm, hebrajskie myślenie biblijne i teologia żydowska, Jezus i Jego uczniowie); (2) przykłady pozostałych świętych mężczyzn i niewiast nie ujętych w poszczególnych drogach, których jednak doświadczenie Boga, mimo braku specjalnej edukacji, jest godne zauważenia i naśladowania; (3) wreszcie wkład wschodniego prawosławnego Kościoła do naszej duchowości.

Warto mieć pod ręką ten swoisty rodzaj podręcznika duchowości katolickiej, by móc pomóc sobie i innym w poszukiwaniu Boga.

Ks. Ryszard Groń